

PRACTICI INTERNAȚIONALE

STAGIILE DE PRACTICĂ PEDAGOGICĂ: EXPERIENȚE EUROPENE

(Universitatea Aveiro, Portugalia)

Liliana ROTARU, Maria HĂMURARU

Universitatea de Stat din Moldova

Autorii analizează sistemul de organizare a practicii de specialitate pentru programele de master care au drept scop pregătirea cadrelor didactice pentru învățământul preuniversitar în Portugalia. La baza cercetărilor au stat programele de master în științele educației și experiența Departamentului Științe ale Educației din cadrul Universității din Aveiro, Portugalia. Este specificat faptul că, conform legislației portugheze, cadrul didactic pentru învățământul preuniversitar, indiferent de ciclu, se formează doar la Ciclul II – Master al învățământului universitar. Cadrul legal al practicii pedagogice ghidate este reglementat în Decretul nr.43 din 22 februarie 2007 al Ministerului Educației al Portugaliei. Autorii au examinat sistemul de organizare a practicii pedagogice ghidate, locul practicii în planul de învățământ la diferite programe de master în domeniul educației, numărul de credite alocate, modul de monitorizare și evaluare a ei. Experiența preluată în cadrul proiectului TERC (Modernizarea formării profesionale a cadrelor didactice pentru învățământul preuniversitar) și practica de organizare a stagiilor pedagogice ghidate de la Universitatea din Aveiro ar putea fi utilizate pentru conceptualizarea practicii pedagogice la specialitățile domeniului 14, Științele educației, la universitățile din Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: program de master, practică pedagogică ghidată, învățământ preuniversitar.

STAGE PÉDAGOGIQUE: EXPÉRIENCES EUROPÉENNES (Université d'Aveiro, Portugal)

Les auteurs analysent le système des stages de spécialité pour les programmes de master spécialisés, qui visent à préparer les enseignants dans l'enseignement secondaire au Portugal. À la base de l'investigation se trouvent des programmes de master en sciences de l'éducation et l'expérience du département des Sciences de l'éducation de l'Université d'Aveiro, Portugal. Les auteurs ont estimé que, d'après la législation portugaise, la formation des enseignants pour l'enseignement préuniversitaire, quel que soit le cycle, commence au deuxième cycle de l'enseignement supérieur. Le cadre juridique du stage pédagogique guidé est régi par le décret n° 43 du 22 février 2007, du ministère de l'éducation du Portugal. Les auteurs ont examiné le système d'organisation du stage pédagogique guidé; le lieu de ce stage dans les plans d'étude de divers programmes de master dans le domaine de l'éducation; le nombre de crédits alloués, la manière de monitorisation et d'évaluation. L'expérience acquise au sein du projet TERC (Teacher Education Review and Update of Curriculum) et l'organisation du stage pédagogique guidé par l'Université de Aveiro pourraient être utilisées pour la conceptualisation du stage pédagogique dans les universités de la République de Moldova.

Mots clés: programme de master, pratique pédagogique guidée, l'enseignement préuniversitaire.

Constatând eșecurile învățământului preuniversitar și frecvența impresionantă a abandonului școlar, precum și interdependența directă dintre calitatea predării și rezultatele din învățământ de nivelul de calificare al profesorilor și educatorilor, statul portughez, începând cu 1997, a demarat procesul de revizuire a politicii sale în domeniul educației și, în special, condițiile privind atribuirea calificării pentru corpul profesoral din domeniul educației preuniversitare.

I. Cadrul legal al organizării practicii pedagogice ghidate în instituțiile de învățământ superior din Portugalia

Prin adoptarea Decretului nr.43 din 22 februarie 2007*, Ministerul Educației al Portugaliei a intenționat să reglementeze politica de depășire a deficiențelor de calificare a specialiștilor în domeniul educației preuni-

* Decreto-Lei n.º 43/2007 de 22 de Fevereiro. - <http://www.dges.mctes.pt/NR/rdonlyres/40A12447-6D29-49BD-B6B4-E32CBC29A04C/1139/DL432007.pdf>, vizitat 1.XII.2012.

versitare și să coreleze instrumentele principale ale politicii educaționale cu definirea și verificarea calității curricula în învățământul primar și în cel secundar.

Condițiile de acces la activitatea de predare în învățământul de bază cu cele trei cicluri (*Anexa 1*) (6-14 ani) și în învățământul secundar (15-17 ani) și cerințele pentru obținerea calificării pentru predare sunt instrumentele esențiale ale politicii educaționale, care se află în strânsă legătură cu definirea și verificarea conformității/corespunderii cu planurile de studii în învățământul preuniversitar. Decretul nr.43/2007 al Ministerului Educației al Portugaliei stabilește condițiile pentru obținerea calificării profesionale pentru activitatea în domeniul educației și determină, în același timp, că deținerea acestui titlu este o condiție indispensabilă pentru a activa în calitate de profesor în toate școlile publice și private.

În conformitate cu noul cadru legal, educatorul la grădiniță și profesorul la școala primară sau secundară nu este doar un simplu funcționar sau tehnician, dar mai degrabă un profesionist, capabil să se adapteze la provocările unor situații particulare în funcție de specificul elevilor și în contexte școlare și sociale diferite. Astfel, practica pedagogică a devenit un moment indispensabil în procesul de pregătire a profesorilor, unde stagiarul trebuie să-și mobilizeze eforturile, cunoștințele, abilitățile, deprinderile și aptitudinile dobândite la disciplinele de profil și pedagogice și să le aplice într-un context profesional, adecvat situațiilor specifice, în sala de clasă, la școală și să le articuleze cu comunitatea. Prin art.14 al Decretului nr.43/2007 practica pedagogică ghidată a devenit una dintre componentele obligatorii în formarea cadrelor didactice pentru învățământul preuniversitar și o condiție *sine qua non* pentru obținerea calificării.

În conformitate cu stipulările legale, activitățile care alcătuiesc practica pedagogică trebuie să respecte câteva reguli obligatorii:

- în primul rând, să includă observarea și situații de predare în sălile de clasă;
- în al doilea rând, să furnizeze stagiarilor experiență de planificare, predare și evaluare în conformitate cu competențele și atribuțiile cadrelor didactice în clasă și în afara ei și
- în al treilea rând, să se realizeze în grupuri sau clase și cicluri diferite.

Deoarece titlul de master în științele educației este obligatoriu pentru a accede într-o funcție de educator la grădiniță sau profesor în școlile primare și secundare, Decretul nr.43 nu doar stipulează obligativitatea unei practici pedagogice ghidate, dar și stabilește numărul concret de credite pentru practica pedagogică ghidată la diferite programe de master. Astfel, în cadrul unui program de master în științele educației de 60 credite ECTS (*Anexa 1*), legea recomandă 30-35 credite pentru practica pedagogică ghidată; pentru programele de master de 90 credite în planul de studii se vor repartiza 40-45 credite; pentru programele de master de 120 credite practicii pedagogice ghidate i se vor oferi 45 credite ECTS.

În conformitate cu norma legală, diploma de master și calificarea corespunzătoare se oferă doar masteranzilor care îndeplinesc două condiții esențiale:

- 1) obțin numărul minim de credite prevăzut de programul de master (și obțin un calificativ pozitiv la toate cursurile prevăzute de program) pentru care a optat sau care i se solicită pentru a obține o anumită calificare profesională;
- 2) susțin public și cu succes raportul de activitate/cercetare de la practica pedagogică ghidată.

O altă problemă reglementată de legea portugheză vizează locul desfășurării practicii pedagogice ghidate. Decretul prevede un parteneriat stabilit între instituțiile de învățământ superior și instituțiile preuniversitare; de exemplu, instituțiile de învățământ superior oferă programe de master pentru pregătirea profesorilor pentru învățământul preuniversitar și instituțiile de învățământ preșcolar și școlar. Între aceste două categorii de parteneri se încheie un protocol de colaborare multianual, care, printre altele, stipulează și rolurile, responsabilitățile și competențele tuturor părților interesate, inclusiv ale studenților, care realizează practica pedagogică ghidată. Școlile sau alte instituții de învățământ preuniversitar, în care se realizează practica pedagogică, sunt selectate de instituțiile de învățământ superior în funcție de statutul școlii, competențele profesionale și experiența cadrelor didactice, cu acordul prealabil al acestora și al conducerii școlii.

Legile portugheze reglementează și modul de evaluare a practicii pedagogice ghidate. Astfel, performanțele studenților sunt ghidate și evaluate de un cadru didactic din instituția de învățământ superior responsabil de practica pedagogică. De asemenea, la evaluarea performanțelor studenților se va lua în considerare, în mod obligatoriu, informația oferită de școala cu care s-a cooperat: în primul rând informația de la profesorul care i-a ghidat pe parcursul stagiului de practică, de la coordonatorul consiliului profesorilor și, în cazul învățământului privat, de la profesorul care îndeplinește funcții similare.

II. Organizarea practicii pedagogice la Universitatea din Aveiro

Universitatea din Aveiro propune mai multe programe de master pentru pregătirea profesorilor din învățământul preuniversitar: educatori pentru învățământul preșcolar (3-5 ani), profesori în învățământul de bază, Ciclul I (6-9 ani), învățământul de bază, Ciclul I și Ciclul II (6-11 ani), învățământul de bază, Ciclul II (10-11 ani), învățământul de bază, Ciclul III (15-17 ani) și profesori de biologie/geologie, arte frumoase, matematică, fizică/chimie în învățământul secundar pentru clasele X-XII (15-17 ani).

Scopul acestor programe de master este de a contribui la dezvoltarea competențelor, care, în primul rând, conferă calificări profesionale de predare în domeniile respective ce permit dezvoltarea unui specialist care ar putea ocupa poziția de profesor în învățământul preuniversitar, ținând cont de politica educațională a statului și, în al doilea rând, încurajează dezvoltarea profesorilor, capabili a se adapta la cerințele și provocările pe care școala și profesorul le întâmpină. Toate programele sus-numite au fost proiectate conform unor principii comune:

- Predarea în dimensiunea profesională cu deținerea competențelor tehnice, interpersonale, critice și reflectiv.
- Conceptualizarea rolului educației prin prisma valorilor și problemelor omenirii.
- Recunoașterea contribuției ariilor disciplinare la formarea profilului profesorului.
- Cercetarea în perioada practicii.
- Recunoașterea importanței predării în cercetarea educațională.
- Crearea unei culturi etice profesionale.
- Aprecierea practicii pedagogice ghidate ca un mijloc prin care studenții devin conștienți de competențele profesionale dezvoltate și care urmează să fie formate.
- Abordare socioconstructivistă.
- Practicarea într-un mediu bogat în ceea ce privește experiența culturală.
- Dezvoltarea competențelor de colaborare și învățare autonomă pe parcursul vieții.

Componenta Practică pedagogică ghidată în planul curricular

În conformitate cu scopul, obiectivele și principiile programelor de master pentru formarea profesorilor pentru învățământul preuniversitar, un loc deosebit de important în planurile de învățământ ale Universității de la Aveiro îl ocupa practica pedagogică ghidată.

În primul rând, programele de master țin cont de numărul de credite propus de Decretul 43/2007, acest număr fiind repartizat egal în diferite semestre ale planului de studii.

Astfel, în planul de studii la programul *Educația preșcolară și învățământul primar, Ciclul I* (3-9 ani) de 90 credite, care are scopul de a oferi calificare profesională înaltă pentru predare în învățământul preșcolar (vârsta de 3-5 ani) și primul ciclu al învățământului primar (6-9 ani), practicii pedagogice ghidate i s-au alocat 32 de credite, repartizate egal în semestrele II și III (Tab.1).

Tabelul 1

Planul de studii pentru programul de master Educație preșcolară (90 credite)

Semestrul I			Semestrul II			
	Unitatea curriculară	Ore/ săptăm.	ECTS	Unitatea curriculară	Ore/ săptăm.	ECTS
Anul I	<i>Didactica matematicii</i>	4	6	<i>Educația în învățământul preșcolar</i>	3	4
	<i>Didactica limbii portugheze</i>	4	6	<i>Organizarea educației în școală</i>	3	6
	<i>Didactica disciplinei Mediul înconjurător</i>	4	6	<i>Seminar de cercetare A1</i>	2	4
	<i>Didactica disciplinelor (Educație artistică, tehnologică, muzicală, fizică)</i>	4	6	<i>Practica pedagogică ghidată A1</i>	12	16
	<i>Practica pedagogică</i>	4	6			
		În total 30			În total 30	

Anul II	Seminar de cercetare A2	4	8		
	Practica pedagogică ghidată	12	16		
	Opționale	4	6		
		În total 30			

În Planul de studii la programul de master „Învățământul primar, Ciclul I și Ciclul II” de 120 credite, care are scopul de a pregăti profesori de calificare înaltă pentru predare la Ciclul I (6-9 ani) și la Ciclul II (10-12 ani) ale învățământului primar, practiciile pedagogice ghidate i s-au alocat 42 credite ECTS, repartizate egal în cele două semestre ale anului II de studii (Tab.2).

Tabelul 2

Planul de studii pentru programul de master în Educație primară (Ciclul I și Ciclul II) (120 credite)

Semestrul I				Semestrul II		
Anul I	Unitatea curriculară	Ore/săp.	ECTS	Unitatea curriculară	Ore/săptăm.	ECTS
	Istoria și geografia Portugaliei	4	6	Teoria textului	5	8
	Matematică complementară	4	6	Organizarea educației în școală	3	6
	Teme actuale ale științelor	4	6	Didactica integrată	5	6
	Didactica matematicii pentru învățământul de bază	4	6	Didactica limbii portugheze pentru învățământul de bază	4	6
	Didactica științelor sociale	4	6	Didactica comunicării	3	4
		În total 30			În total 30	
	Anul II	Seminar de cercetare B1	4	6	Seminar de cercetare B2	5
	Practica pedagogică ghidată B1	14	20	Practica pedagogică ghidată B2	15	22
	Opționale	2	4			
		În total 30			În total 30	
				Componenta de formare		
				% ECTS conform Decretului 43/2007		Planul de studii
				Formare generală în șt. ed. (5%=6 ECTS)		6
				Didactici speciale (20%=24 ECTS)		28
				Practici ghidate (45%=54 ECTS)		56
				Aria de specialitate (25%=30 ECTS)		30

În Planul de studii la programele de master pentru predarea la Ciclul III, învățământul primar (12-14 ani) și învățământul secundar (15-17 ani), a diferitelor discipline – Biologie și Geologie; Fizică și Chimie; Arte Frumoase și Matematică (120 credite), pentru practica pedagogică ghidată au fost alocate 40 credite ECTS, repartizate egal în cele două semestre ale anului II de studii (Tab.3).

Tabelul 3

**Planul de studii pentru Programul de master *Biologie și Geologie*
(Ciclul III, învățământul primar și învățământul secundar) (120 credite)***

Anul I > semestrul I			
	a.c.	T tp p	ECTS
Istoria și teoria educației	CE	0 4 0	6
Psihologia învățării	CE	0 2 0	6
Didactica și curriculum la Biologie	DTE	0 60 20	6
Sociologia educației	CE	0 4 0	6
Geologie, societate și mediu	GEO	0 30 20	6
Anul I > semestrul II			
Management școlar	CE	0 4 0	6
TIC și Educație în domeniul științei	DTE	0 45 20	4
Didactica și curriculum la Biologie	DTE	0 60 20	6
Observarea și analiza practicilor și contexte educaționale...	DTE	0 60 20	8
Biologie, societate și mediu	B	0 3 20	6
Anul II > semestrul I			
Practica pedagogică ghidată I	ENS	0 0 20	20
Seminar de cercetare la Didactica biologiei ...	ENS	0 0 20	4
Opționale A	CE	0 0 0	6
Anul II > semestrul II			
Practica pedagogică ghidată II	ENS	0 0 20	20
Seminar de cercetare la Didactica biologiei...	ENS	0 0 20	4
Opționale B	DTE	0 0 0	6

Structura componentei *Practica pedagogică ghidată*

Componenta *Practica pedagogică ghidată*, la toate programele de master propuse de Departamentul Educație al Universității din Aveiro, care au ca scop formarea profesorilor de înaltă calificare pentru învățământul preuniversitar, este alcătuită din două elemente:

1. Practica pedagogică supravegheată cu un anumit număr de credite ECTS, conform prevederilor legale, care sunt repartizate egal în ultimele două semestre ale planului de studii și
2. Seminarul de cercetare în științele educației, inclusiv didactici ale domeniilor de formare profesională.

Unitatea curriculară *Practica pedagogică ghidată* este într-o strânsă articulare cu cursul Seminar de cercetare în predarea de specialitate și are drept scop formarea unui cadru didactic profesionist pentru diferite cicluri ale educației preuniversitare prin consolidarea, mobilizarea și dezvoltarea tuturor competențelor descrise în Decretele-lege nr.240/2001 și nr.241/2001, respectând descriptorii de la Dublin. Ambele elemente ale practicii se realizează simultan. Studenții stagiar la practică trebuie să frecventeze (o zi sau două zile pe săptămână) seminarul organizat la Universitate, în cadrul căruia sunt discutate anumite subiecte legate de practică, inclusiv de cercetarea pedagogică.

Cadrul organizatoric al *Practicii pedagogice ghidate*

Practica pedagogică ghidată se referă la o perioadă de formare care își propune să ofere stagiariilor un ansamblu divers de experiențe de practică ghidate și vizează:

- ... o înțelegere a acțiunii de predare în context, dezvoltarea capacității de mobilizare a cunoștințelor necesare stagiariilor pentru găsirea soluțiilor corecte, atât din punct de vedere pedagogic și educațional, cât și din punct de vedere social și etic, la probleme emergente din practică...
- ... stimularea aptitudinilor de reflecție critică asupra activității de predare, asupra contextelor în care ei pot interveni, precum și a modalităților /tehnicilor prin care ei înșiși se pot adapta practicilor și contextelor de intervenție.

* Decreto-Lei n.º 43/2007 de 22 de Fevereiro. - <http://www.dges.mctes.pt/NR/rdonlyres/40A12447-6D29-49BD-B6B4-E32CBC29A04C/1139/DL432007.pdf>

În cadrul practicii pedagogice ghidate, stagiarul trebuie să fie capabil:

- să-și consolideze și să-și dezvolte cunoștințele în domeniul ariei curriculare;
- să transforme și să includă cunoștințele în domeniile de predare și de educație și competențele trans- și multidisciplinare;
- să organizeze situații de predare/învățare, atât individual, cât și ca parte a unei echipe;
- să utilizeze diferite metode, tehnici și instrumente de observare și evaluare;
- să participe la dezvoltarea și evaluarea proiectelor;
- să analizeze, să sintetizeze și să evalueze cunoștințele;
- să elaboreze proiecte de cercetare în domeniul educației;
- să comunice, atât în scris, cât și oral, în moduri potrivite pentru context;
- să conștientizeze și să-și asume responsabilitatea pentru dezvoltarea profesională ulterioară.

La această componentă de instruire, stagiarii sunt organizați în grupuri a câte doi, cu scopul de a soluționa problemele emergente ale practicii și de a dezvolta abilități interpersonale și practici de colaborare, în perspectiva creării unei comunități a celor care învață.

În scopul de a oferi oportunități pentru dezvoltarea competențelor dezvoltate pe parcursul practicii, care permit studenților să lucreze și să opereze atât cu conținuturi specifice ale diferitelor domenii de cunoaștere și din curriculum, cu niveluri de complexitate diferite, precum și cu copii din diferite categorii fizice, cognitive și afective, fiecare grup de stagiați își dezvoltă experiențele proprii în contexte diferite: la grădiniță și în clasele primare de diferite cicluri și în clasele ciclului secundar.

Această dublă posibilitate pretinde să furnizeze studenților stagiați o experiență a unor situații educaționale diferențiate din punct de vedere logic, prin încurajarea proceselor de reflecție.

Scenariul, actorii și rolurile Practicii pedagogice ghidate

Practica pedagogică ghidată se realizează la Universitatea Aveiro pe parcursul semestrelor II și III (în cazul unui master de 90 credite) și al semestrelor III și IV (în cazul masterului de 120 credite) și presupune un proces împărțit în mai multe etape (faze).

Masteranzii, organizați în grupuri, realizează experiențele lor de predare într-un context școlar (clasă, grup de copii, școală) echivalent/în conformitate cu programului de master pe care îl urmează, sub supravegherea profesorilor din instituția de învățământ superior care îi formează și a profesorilor școlari. Relațiile dintre instituția-gazdă și instituția formatoare vor oferi fiecărui grup de stagiați la practica pedagogică oportunitatea de a dezvolta proiecte curriculare integrate care urmează să fie prezentate public.

Procesul de includere a stagiarylui în procesul educațional este unul continuu și are drept finalitate responsabilizarea individuală a fiecărui stagiar și a grupurilor de stagiați din aceeași unitate educațională și presupune următoarele etape:

- Orice stagiar, sau diadă (grup de stagiați) trece în mod obligatoriu printr-o primă etapă a observării, în timpul căreia acesta are drept obiectiv cunoașterea și caracterizarea contextelor de acțiune.
- A doua etapă a includerii stagiarylui în procesul didactic presupune o intervenție educațională, pe termen scurt și în grup – stagiarii nu predau, dar proiectează, dezvoltă, redactează și evaluează diverse proiecte și activități curriculare, individual și în grupuri.
- Deja în etapa a treia stagiarul intervine personal în procesul educațional, însă doar o zi în săptămână și în timpul acestei scurte intervenții el trebuie să demonstreze abilitățile de predare în domeniul/domeniile sale, profesionalismul în predare și să respecte normele deontologice și etice în general. Obligațiile stagiarylui la această etapă nu se rezumă la cele enumerate mai sus; el trebuie să demonstreze/dezvolte și competențe de identificare a unor probleme noi, care apar în procesul educațional, și de soluționare a lor în mod corect etic și profesional.
- Abia în etapa a patra stagiarul intervine în procesul educațional toată săptămână, predând disciplina sau disciplinele pentru care a fost format, în clase sau/și în grupele corespunzătoare ciclului pentru care a fost pregătit.

Calendarul practicii pedagogice este elaborat în funcție de programul de master. De exemplu, masteranzii de la Programul Educație Preșcolară și Învățământ Primar, Ciclul I, se află într-un context educativ (sală de grădiniță/clase în școală), în acțiuni directe cu clasa/grupul de copii 12 ore pe săptămână (Orar: a 2-a și a 3-a vineri 09:00 - 12:00 și 13:30 - 15:30 și a patra luni 09:00 - 10:30). La sfârșitul fiecărei zile de practică profesorul/educatorul responsabil – tutorele, organizează ad/hoc momente de reflecție asupra activităților

care s-au derulat. Același tutore de 2 ori per săptămână convoacă, la ore și locuri stabilite, stagiarii la ore de reflecție și programare a activităților/acțiunilor pentru zilele/săptămâna viitoare.

De asemenea, profesorul de la Universitate, care ghidează practica pedagogică, convoacă 1-2 ore pe săptămână, dar flexibile ca și orar, masteranzii pentru a pune în discuție problemele pe care le-au confruntat stagiarii și pentru a identifica, elabora soluții și a proiecta alte activități educative. Printre strategiile de formare se mai înscriu reflecțiile active, înainte și după activitățile didactice cu profesorii, întâlnirile pentru reflecții intra-grup și/sau inter-grup cu responsabilul/responsabilii de unitatea curriculară, sesiunile de formare pentru abordarea aspectelor considerate relevante etc.

Practica pedagogică ghidată implică o monitorizare periodică a progresului și dezvoltării fiecărui stagiar, care urmărește dezvoltarea personală și profesională a acestora. Ea cuprinde: intervenția stagiilor în sala de clasă; proiecte curriculare integrate, concepute și puse în aplicare la fiecare etapă de bază în contextul în care își dezvoltă experiențele lor în practică pedagogică; participarea la reuniuni de ghidare; autoevaluarea și participarea la evaluarea reciprocă; elaborarea unui portofoliu de reflecții asupra evoluției profesionale și susținerea publică a raportului de stagiu (echivalent cu o teză de licență în Republica Moldova).

Seminarul de cercetare. Obiective și realizare

Practica pedagogică supravegheată la toate programele de master care pregătesc cadre didactice pentru învățământul preuniversitar are drept finalitate prezentarea și susținerea publică a Raportului final de practică. În scopul ghidării stagiilor în procesul practicii pedagogice, dar și consultării masteranzilor în procesul elaborării Raportului final de practică, în planul de studii al programelor de master sunt alocate ore pentru *seminarul de cercetare* în domeniul educației sau în domeniul didacticilor disciplinelor de profil (conform programului). Seminarul de cercetare are drept obiective:

- 1) să formeze un profil adecvat activității de predare, prin: aprofundarea și mobilizarea cunoștințelor relevante în domeniile de predare, educație și tehnologie; analiză critică și reflecție socioeducativă; capacitatea de cercetare și de învățare pe tot parcursul vieții;
- 2) să modeleze soluții calificate la anumite situații de predare și învățare, bazându-se pe contribuțiile relevante ale cercetării educaționale;
- 3) să mobilizeze cunoștințele, aptitudinile și atitudinile în dezvoltarea unor practici profesionale inovatoare, adecvate la situații specifice în sala de clasă, în școală și articularea cu comunitatea;
- 4) să dezvolte cunoștințe, deprinderi și atitudini prin autoformare constantă;
- 5) să identifice probleme de cercetare care rezultă din activitatea de predare în cadrul practicii pedagogice ghidate, relevante pentru științele educației;
- 6) să elaboreze Raportul cu privire la practica pedagogică ghidată.

Seminarul de cercetare se organizează în fiecare semestru și în fiecare săptămână, după zilele de practică în unitățile școlare. Seminarul încearcă să îmbine activitatea practică a stagiilor cu activitatea lor de cercetare științifică în domeniul științelor educației. Printre conținuturile recomandate pentru studiu și cercetare în cadrul acestor seminare sunt:

- metodologii de cercetare în domeniul educației; probleme, obiective și strategii de cercetare, colectarea și prelucrarea datelor, analiza rezultatelor și produselor obținute;
- proiectarea, dezvoltarea și evaluarea proiectelor și activităților curriculare disciplinare și inter-disciplinare;
- identificarea tematicilor de cercetare prin prisma problemelor sau situațiilor emergente practicii pedagogice ghidate etc.

Monitorizarea stagiilor la practica pedagogică ghidată

Performanțele stagiului se monitorizează periodic printr-o evaluare continuă individuală și/sau la distanță directă/indirectă, progresul stagiului măsurându-se în calitatea raportului de practică pe care îl va prezenta și susține public la finele programului de master.

Pe parcursul semestrului, la date convenite în orarul de activitate, stagiarul se întâlnește (individual și/sau în grup) cu profesorul de la Universitate care îl ghidează la practica pedagogică, pentru a prezenta rapoarte ale rezultatelor activităților sale, pentru a discuta problemele care au intervenit pe parcursul practicii și pentru a proiecta activități și/sau acțiuni ce vor avea loc în următoarea etapă a stagiului de practică pedagogică.

Acest seminar este spațiul de observare și de reflecție privind practica profesională și de intervenție în reconstrucția, corecția activităților și/sau acțiunilor stagiului în timpul ei și este destinat, în primul rând, să

monitorizeze elaborarea Raportului cu privire la practica pedagogică ghidată, așa cum prevede art.17 din Decretul nr.43/2007.

În acest sens, metodologia de lucru se axează pe filosofia muncii la proiect, încurajarea autonomiei masterandului și ghidarea lui și/sau distanța directă/indirectă, când se confruntă cu momente dificile sau care depășesc competențele deținute.

Seminarul de cercetare în domeniul educației urmează să formeze/dezvolte competențe:

- de înțelegere a rolului specific și a contribuției profesorului în dezvoltarea proiectelor educaționale și curriculare care vizează formarea unei societăți a cetățenilor ce posedă gândire critică;
- de organizare, individual sau în echipă, a situațiilor de predare/învățare în cadrul paradigmei epistemologice în domeniile pentru care obține calificarea;
- de analiză, sinteză și evaluare a cunoștințelor în domeniile de specializare și în domeniul științelor educației și al tehnologiilor educaționale pentru obținerea unor cunoștințe noi;
- de dezvoltare a practicilor de cercetare educațională;
- de dezvoltare a abilităților personale, sociale și profesionale pe tot parcursul vieții.

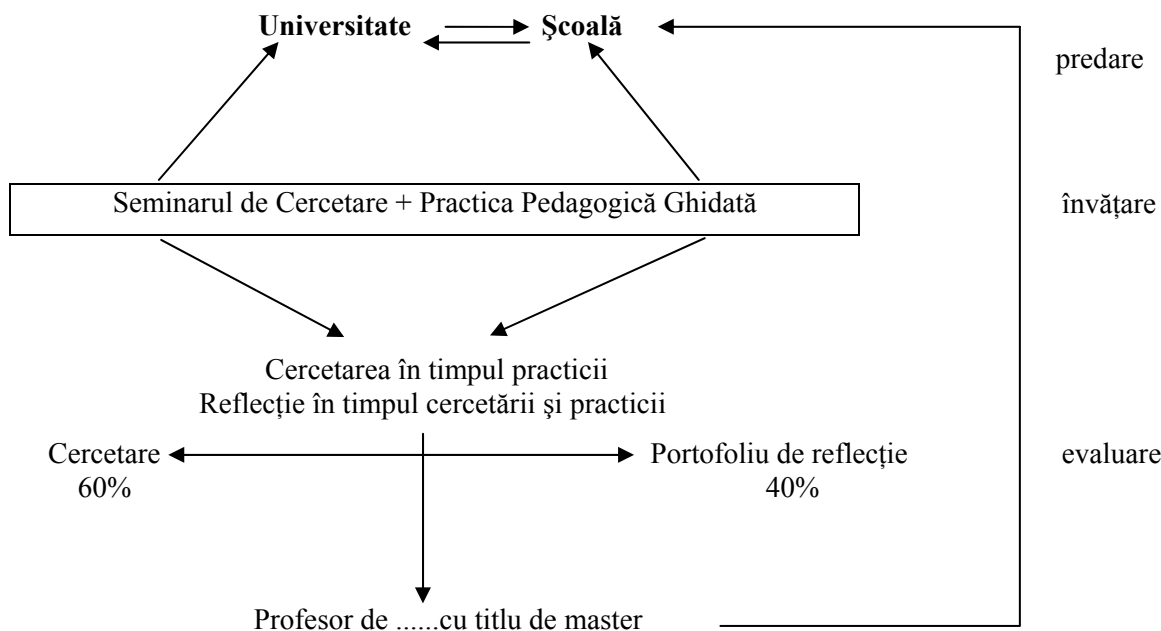

Fig.1. Practica pedagogică ghidată. Abordări de predare, învățare și evaluare.

Evaluarea practicii pedagogice ghidate. Raportul final la practica pedagogică ghidată

Finalitatea practicii profesionale ghidate, dar și a programului de master, este Raportul final, care este un proiect de cercetare individuală, argumentat prin aplicarea în practică a ipotezelor de lucru și include două componente esențiale:

a) identificarea și caracterizarea unei probleme educative, direct legate de domeniile de specializare a programului de master pe care l-a urmat stagiarul, folosind o logică bazată pe cercetările existente în domeniul educației;

b) reflecția/analiza privind practică pedagogică, arătând înțelegerea rolului profesorului în școală, implicarea personală a masterandului în dezvoltarea proiectului și definirea unor perspective noi pentru dezvoltarea personală și profesională în baza experienței de la practica profesională ghidată.

În elaborarea raportului final stagiarul poate fi ghidat de profesorul responsabil de seminarul de cercetare sau de un mentor de la universitatea implicată în practica profesională ghidată, fie de ambii.

Raportul final include și referințe la unitățile curriculare din Programul de master pe care l-a urmat și care se află în strânsă legătură cu practica pedagogică ghidată, în scopul de a permite masteranzilor:

- ✓ să dezvolte competențe în cercetarea din domeniul educației;

- ✓ să stabilească un mod coerent de articulare a teoriei și practicii, a formării generale, a domeniilor de predare, a didacticilor specifice și a practicii de predare;
- ✓ să dezvolte abilități, cunoștințe și atitudini care să conducă la un profesionalism performant și reflexiv, critic și continuu;
- ✓ să proiecteze, să dezvolte și să analizeze experiențe și/sau proiecte de cercetare/formare/acțiune inerente practicii educaționale.

La evaluarea practicii pedagogice ghidate, ponderea activității în sala de clasă sau școală și portofoliul reflexiv în nota finală este de 40%, iar Raportul de Stagiu susținut public are o pondere de 60% în calificativul final obținut pentru această unitate curriculară.

Bibliografie:

1. Bologna main documents. <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/>
2. Curriculum design guide. - <http://www.ljmu.ac.uk/lid/ltweb/>. vizitat 12.V.2011.
3. Decreto-Lei n.º 43/2007 de 22 de Fevereiro. - <http://www.dges.mctes.pt/NR/ronlyres/40A12447-6D29-49BD-B6B4-E32CBC29A04C/1139/DL432007.pdf>. vizitat 24.VI.2011.
4. Decreto-Lei n.º 43/2007 de 22 de Fevereiro. - <http://www.dges.mctes.pt/NR/ronlyres/40A12447-6D29-49BD-B6B4-E32CBC29A04C/1139/DL432007.pdf>
5. ECTS users' guide. - http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf. vizitat 24.VI.2011.
6. Student centered learning. - <http://download.ei-ie.org/SiteDirectory/hersc/Documents/>. vizitat 29.VI.2011.
7. The European Qualification framework. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc44_en.htm. vizitat 4.VI.2011.

Anexa I. Sistemul învățământului preuniversitar în Portugalia

Anul școlar	Vârsta	Ciclul școlar		Discipline studiate
-	0	Infantário / Creche <i>Creșă</i>		
-	1			
-	2			
-	3	Jardim de Infância <i>Grădiniță</i> (Opțional)		
-	4			
-	5			
Clasa I	6	1 ° Ciclo – <i>Ciclul I</i>		Limba portugheză Mediul înconjurător Matematică Limba engleză Educație artistică Educație fizică Educație muzicală Comunicare Educație moral-religioasă (facultativ)
Clasa II	7			
Clasa III	8			
Clasa IV	9			
Clasa V	10	2 Ciclo ° - <i>Ciclul II</i>	Ensino básico <i>Educație de bază</i> (Ciclu obligatoriu)	Limba portugheză Matematică Istoria și geografia Portugaliei Limba engleză (nivelul 1 și 2) Științe ale naturii Educație artistică Educație tehnologică Educație fizică Educație muzicală Educație moral-religioasă (facultativ)
Clasa VI	11			

Clasa VII	12	3 Ciclo ^o - <i>Ciclul III</i>		Limba portugheză Matematică Limba engleză (nivelul 3, 4 și 5) Limba străină (II) – franceză/spaniolă/germană (nivelul 1, 2 și 3) Științe ale naturii Fizică și chimie Istorie Geografie Educație fizică Educație artistică* Educație tehnologică* Teatru / Muzică* Calculatoare și IT / o alternativă a școlii (doar în clasa a VII-a și a VIII-a) Educație moral-religioasă (facultativ)
Clasa VIII	13			
Clasa IX	14			
Clasa X	15	Ensino Secundário <u>Învățământul secundar</u> (Ciclu opțional)		<u>Discipline generale</u> Limba portugheză (cl. X, XI, XII) Educație fizică (cl. X, XI, XII) Filosofie (cl. X și XII) Limba străină (cl. X și XI) Educație moral-religioasă (facultativ) În învățământul secundar elevul își alege una dintre următoarele direcții: <u>Științe și tehnologii</u> 1. Matematică (disciplină obligatorie în cl. X, XI și XII) 2. Biologie și geologie, geometrie descriptivă, fizică și chimie (în cl. X și XI elevul alege 2 din aceste discipline) 3. Biologie, geologie, fizică, chimie, psihologie sau altele (în cl. XII elevul alege 2 din aceste discipline opționale) <u>Științe social-umane</u> 1. Istorie (disciplină obligatorie în cl. X, XI și XII) 2. Geografie, limba străină II (sau III), latina, literatura portugheză, matematică aplicată în științele sociale (în cl. X și XI elevul alege 2 din aceste discipline) 3. Drept, sociologie, latină, geografie, psihologie sau altele (în cl. XII elevul alege 2 din aceste discipline opționale) <u>Științe socioeconomice</u> 1. Matematică (disciplină obligatorie în cl. X, XI și XII) 2. Economie, istorie, geografie (în cl. X și XI elevul alege 2 din aceste discipline) 3. Economie, geografie, sociologie, psihologie, drept sau altele (în cl. XII elevul alege 2 din aceste discipline opționale)
Clasa XI	16			
Clasa XII	17			

			<p><u>Artă</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Desenul (disciplină obligatorie în cl. X, XI și XII) 2. Geometrie descriptivă, matematică, artă și istoria culturii (în cl. X și XI elevul alege 2 din aceste discipline) 3. Art Atelier, atelier multimedia, materiale și tehnologii, psihologie, filosofie sau altele (în cl. XII elevul alege 2 din aceste discipline opționale) <p><u>Cursuri profesionale</u></p> <p>Sport Construcții civile Electronică Calculator Design Multimedia Administrare Marketing ș.a. Arte (muzică, dans, teatru, film, arte audiovizuale)</p>
--	--	--	--

Anexa 2. Cadrul juridic. Extras din Decree Law n.º 43/2007

Nr. crt.	Domenii de calificare pentru predare	Ariile și ciclurile acoperite	Specialitatea la master	Minimum de credite în domeniul de predare pentru înscrierea la master (*)
1.	Educator la grădiniță	Toate domeniile educației preșcolare	Educația preșcolară	30 cr. – Limba portugheză 30 cr. – Matematică
2.	Profesor în învățământul primar	Toate domeniile de la Ciclul I al învățământului primar	Învățământ primar. Ciclul I	30 cr. – Științe ale mediului (Științe ale Naturii, Istoria și Geografia Portugaliei)
3.	Educator la grădiniță și Profesor în învățământul primar. Ciclul I	Toate domeniile educației preșcolare și Ciclul I al învățământului primar	Educația preșcolară și învățământ primar. Ciclul I	30 cr. – Didactici
4.	Profesor în învățământul primar. Ciclurile I și II	Toate domeniile de la Ciclul I al învățământului primar și Limba portugheză, Matematica, Istoria și Geografia Portugaliei, Științe ale naturii la Ciclul II al învățământului primar	Învățământ primar. Ciclurile I și II	
5.	Profesor de limbă portugheză....	Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Limba portugheză și limbi clasice la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	120 cr. – Limba portugheză 40 cr. – Limbi clasice

6.	Profesor de limbă portugheză și de limbi străine (cu excepția limbii engleze)	Limba portugheză și alte limbi străine la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Limba portugheză la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar și limba străină în învățământul primar și în cel secundar	100 cr. – Limba portugheză 60 cr. – Limba străină
7.	Profesor de limbă engleză și alte limbi străine în învățământul primar	Limba engleză și alte limbi străine în învățământul primar	Limba engleză și alte limbi străine în învățământul primar	100 cr. – Limba engleză 60 cr. – Altă limbă străină
8.	Profesor de engleză și alte limbi străine la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Limba engleză și alte limbi străine la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Limba engleză și alte limbi străine la ciclul III al învățământului primar și învățământul secundar	100 cr. – Limba engleză 60 cr. – Altă limbă străină
9.	Profesor de filosofie....	Învățământ secundar.....	Filosofie în învățământul secundar	120 cr. – Filosofie
10.	Profesor de matematică....	Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Matematică la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	120 cr. – Matematică
11.	Profesor de istorie și geografie	Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Istorie la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	120 cr. în două arii disciplinare și nu mai puțin de 50 credite
12.	Profesor de biologie și geologie	Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Biologie și Geologie la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	120 cr. în două arii disciplinare și nu mai puțin de 50 credite
13.	Profesor de fizică și chimie	Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Fizică și Chimie la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	120 cr. în două arii disciplinare și cu nu mai puțin de 50 credite
14.	Profesor de educație muzicală	Învățământ primar	Educație muzicală în învățământul primar	120 cr. în Practica instrumentală și vocală, formare muzicală și nu mai puțin de 25 credite în Științe muzicale

15.	Profesor de arte frumoase....	Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	Arte Frumoase la Ciclul III al învățământului primar și în învățământul secundar	120 cr. în Arte frumoase
16.	Profesor de arte frumoase și educație tehnologică	Învățământ primar	Educație estetică și tehnologică în învățământul primar	120 cr. în două arii disciplinare și cu nu mai puțin de 50 de credite
17.	Profesor de educație fizică și sport	Învățământ primar și secundar	Educație Fizică în învățământul primar și în cel secundar	120 cr. în Educație Fizică și Sport

!

Prezentat la 04.12.2012